

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1304264/4

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד וטו"ר צבי גלר וטו"ר זיו ברקוביץ)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אברהם אינדורסקי)

הנדון: התניית קנסות לאכיפת הסדרי שהות בניסיון להסדרתם באמצעות תיאום הורי תחילה

החלטה

לאחר העיון בערעור, בתשובה לו ובחומר שבתיק אני קובע כי דין הערעור להידחות על הסף.

החלטתו של בית הדין קמא – בית הדין הרבני האזורי תל אביב בהרכב הדיינים: הרב צבי בירנבאום – אב"ד, הרב אריה אוריאל והרב נפתלי הייזלר – מושא הערעור, שלפיה לא יושתו קנסות בגין הפרת הסדרי השהות טרם יתקיים בין ההורים הליך של תיאום הורי מושתתת לכאורה, כדברי המשיב, על החלטה קודמת שלו שעליה לא הוגשו ערעור או בקשת רשות ערעור.

לא זו אף זו, מדובר בהחלטה שאינה מקנה זכות ערעור – הן משום שהשתת קנסות אינה תכלית ההליך של הסדרי השהות ואינה החלטה המסיימת אותו אלא לכל היותר כלי עזר בו, והליך בפני עצמו שאפשר יהיה לראות בו את ההחלטה על אי-השתתת הקנסות כהחלטה סופית – לא התקיים; הן משום שבית הדין לא קבע כי הללו לא יושתו כלל – או אף כי לא יושתו בעתיד הנראה לעין – אלא כי עניינם של הסדרי השהות, ובכללו עניין זה, ישוב להיבחן לאחר הליך תיאום הורי ודיווחם של גורמי הרווחה על אודותיו לאחר שישים יום (בלבד).

משכך לערעור זה הייתה צריכה להיות מוקדמת בקשת רשות ערעור, שלא הוגשה ושהמועד להגשתה חלף לא אך זה עתה אלא כבר קודם להגשת ערעור עצמו, ודי בכך כדי לדחות ערעור זה על הסף.

למעלה מן הצורך נאמר כי החלטתו של בית הדין קמא נראית גם סבירה לגופה, ויש להניח כי אף לו הוגשה עליה בקשת רשות ערעור במועד לא היינו נעתרים לה. קנסות אינם מטרה אלא אמצעי להביא לקיום הסדרי השהות כדין, והחלטה שלפיה קודם לאמצעי זה יש לנסות את הדרך של תיאום הורי היא החלטה סבירה, ולעניות דעתי אף, שלא כנטען, אינה נוגדת את המלצות התסקיר, שכן זה אומנם ציין את הקנסות כאמצעי אבל ציין גם את הצורך בתיאום ההורי, וקביעת הסדר והמדרג בין שני אמצעים אלה אינה סותרת זאת. אעיר גם כי בכל מקרה מומחיותם של עורכי התסקיר ומטרת הסמכתם נוגעת בעיקר לשאלה מה הסדרי השהות המומלצים בנסיבותיהם של הצדדים וילדיהם ולשאלת התיאום ההורי הנוגע לכך במישרין, בעוד ששאלות של אמצעי אכיפה כדוגמת קנסות ודרכי נקיטתם אינן בתחום המומחיות העיקרי של עורכי התסקיר אלא של ערכאות שיפוטיות, ודי למבין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המסגרת המשפטית של השתתפות קנסות ממין זה היא לכאורה הליכי בזיון בית הדין (ואגב כך יוער, נוכח הטענה שהעלה המשיב כי הבקשה להשית קנסות מונעת משיקולים כלכליים של המערער ולא מהרצון לבסס את הקשר עם ילדיה, כי גם אם יושתו קנסות יהיו אלה לטובת אוצר המדינה ולא לטובת מי מהצדדים). הליכים אלה אינם מסתיימים בן-יום, על פי הוראות החוק אי אפשר להם להינקט על בסיס כתבי טענות בלבד או אף על בסיס התרשמותו של בית הדין – ולו גם על ידי ראיות קבילות – כי אחד הצדדים אכן מפר את החלטות. נדרש קיום דיון שבו יתאפשר לצד המפר לטעון ולנמק מדוע לא יושתו עליו הקנסות כדי לאכוף את קיום החלטות בית הדין. (וכך לכאורה נדרש גם על פי ההלכה, שכן אין לחייב אדם בממון ללא דיון, ואין כאן מקום להאריך.)

ה'עכוב' של נקיטת הליכי תיאום הורי קודם לדיון בקנסות – סביר להניח שאינו גדול מזה שהיה נוצר לצורך דיון כאמור, וממילא תועלת העניין תומכת בגישת בית הדין קמא.

ולא זו אף זו – לו היה מתקיים דיון כאמור ובדיון עצמו היה טוען המשיב כי אין להשית עליו קנסות שכן לשיטתו הוא מצידו עושה ככל הניתן לצורך קיום הסדרי השהות והפרותיהם נעוצות גם במעשיה ומחדליה של המערער, כפי שעולה לכאורה מטיעונו של המשיב בבית הדין קמא, סביר להניח כי היה בית הדין אכן נדרש אז לתיאום ההורי – בין השאר כדי לקבל דיווח אובייקטיבי מהמתאם שימונה כדי להכריע בשאלה זו. גם לו לא הייתה מחלוקת עובדתית של ממש, אך המשיב היה טוען כי ההפרות נובעות מקשיי התקשורת בינו לבין המערער וכי תיאום הורי ימנע את הללו ויחסוך את הצורך בקנסות – סביר להניח כי היה בית הדין רואה בכך נימוק מספיק כדי שלא להטיל את הקנסות, וסביר להניח גם כי אף אם בית הדין לא היה נוהג כך, משהיה עניינם של הקנסות מגיע לפתחה של נשיאת בית המשפט העליון, שהחוק מחייב להביא לידיעתה כל הטלת קנס מכוחם של הליכי ביזיון בית הדין ומאפשר לה להתערב בהחלטה ולהפחית את הקנס או לבטלו – סביר כי בנסיבות כאלה שבהן היה הקנס ננקט כאמצעי ראשון ולא כאמצעי אחרון – הייתה היא מבטלת את הקנס.

תוצאת האמור הייתה מביאה בכל מקרה לצורך בתיאום הורי תחילה כשרק אם היה זה נכשל היו הצדדים חוזרים למסלול הדיון – או הדיון החוזר – באפשרות האכיפה על ידי קנסות. מה לה למערער אפוא כי תלין על בית הדין שבחר בדרך 'ארוכה וקצרה' ואולי אפילו 'קצרה וקצרה' על פני הדרך ה'קצרה וארוכה' ושמה 'ארוכה וארוכה' של הטלת קנסות מיידיים?

ולעניין אריכותן וקיצורן של דרכים יוער גם כי הוא הדין לעניין הערעור עצמו, שחסר תוחלת הוא גם מהטעם האמור, שכן בית הדין קמא – אפשר וסביר שידון בקנסות, לאחר הליך התיאום ההורי והדיווח על תוצאותיו לאחר שישים יום, אם עדיין יהיה צורך בדיון כזה, טרם שיתקיים דיון בערעור שלפנינו, שלו החלטנו לשומעו יש להניח כי אילוץ היומן (ונזכיר כי בית הדין עומד ערב פגרת הקיץ וזמן לא רב לאחריה יחולו גם חגי תשרי) היו מביאים לקביעת המועד לדיון בו בעוד כמה וכמה חודשים.

סוף דבר

א. הערעור נדחה על הסף הן נוכח הגשתו ללא בקשת רשות כדין תחילה והן משסביר כי גם לו הוגשה כזו – לא הייתה הרשות ניתנת.

ב. בשולי הדברים אני מוצא חנכון להעיר כי משמונתה לקטינים אפוטרופא לדין היה מן הראוי, בלשון המעטה, כי הדבר יצוין בערעור וכי המערער תצרף את זו למשיבים שנרשמו בערעורה.

עם זאת, שלא כטענת המשיב, רשאית הייתה המערער לערער (לו קמה לה זכות ערעור לגופה של החלטה או לו ניתנה לה הרשות) למרות מינויה של אפוטרופא לדין. מינוי אפוטרופוס לדין לקטינים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

משמעו כי הללו ייוצגו בבית הדין על ידי אפוטרופוס זה ולא על ידי ההורים, אולם אין זאת אומרת שההורים עצמם חדלים להיות 'בעלי דין' בהליך העוסק בענייני יחסיהם עם ילדיהם.
ג. החלטה זו מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום י"ז בתמוז התשפ"ג (6.7.2023).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה